

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.п.н. Дора Левтерова - Гаджалова

ПУ „Паисий Хилендарски“

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност „професор“

на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

по област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

(Специална педагогика)

1. Процедура

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 74 от 21.08.2020 г. за нуждите на ФНОИ на СУ „Св. Климент Охридски“ като единствен кандидат участва доц. д-р Неда Златинова Балканска от СУ „Св. Климент Охридски“ с общо 31 научни труда, от които 2 монографии; 1 методика (в съавторство); 1 студия; 17 научни статии; 4 учебника, които се използват в училищната мрежа (в съавторство); 2 книги за учителя (от които едната е самостоятелна разработка, а другата е в съавторство); 4 учебни тетрадки, в комплект към учебниците (в съавторство). Всички те са разработени и публикувани след придобиване на академичната длъжност „доцент“. От представените 31 публикации в съавторство са 14, като за публикациите в съавторство са приложени разделителни протоколи. Разпределението на научните трудове по рубрики: език на публикуване и публикуване в страната и в чужбина, е както следва, 17 от статиите са публикувани в български научни издания, 1 студия на чужд език. Има една публикация в Web of Science. Монографиите и статиите са с пълно текстово съдържание и с удостоверено публикуване.

2. Минимални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“

Във връзка с минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ се установи следната фактология за кандидата:

Група от показатели	Минимален брой точки за професор	Реален брой точки на кандидата
Група показатели А	50 точки	50 точки
Група показатели Б	100 точки	-
Група показатели В	100 точки	100 точки
Група показатели Г	200 точки	297,5 точки
Група показатели Д	100 точки	620 точки

Група показатели Е	100 точки	258 точки
Общо	550 точки	1445,5 точки

Видно е че научната продукция на кандидата доц. д-р Неда Балканска надвишава значително минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Кандидатката представя удостоверение за трудов стаж, и за професионална заетост на основен трудов договор към Софийски университет. Учебно-педагогическата дейност на доц. Балканска надвишава изискуемата за Софийски университет, видно от представената авторска справка за аудиторна и извънаудиторна заетост. Тя е титуляр на 13 учебни дисциплини в бакалавърска и магистърска степен в специалност „Специална педагогика“ и „Логопедия“ (редовна и задочна форма), 10 от които задължителни и 3 избираеми. В същата авторска справка е направена самооценка на работата в аудиторна и извънаудиторна заетост.

Във визираната авторска справка са отразени ръководените досега докторанти 8 докторанти, както и списък с теми на докторантите, на които доц. Балканска е научен ръководител. Има трима успешно защитили докторанта и пет докторанта, които са в процес на обучение.

Участията в научни журита за получаване на образователна степен доктор и израстване в академични длъжности- главен асистент, доцент и професор са 30 на брой. Представена е справка.

Според приложената справка за научно-изследователската дейност на доц. Балканска е видно, че е взела участие в 8 научни или образователни проекта, като на 3 от тях е ръководител. Има седем участия в творчески екипи, работни групи към Министерството на образованието и науката, участие в законо-творчески дейности и разработки на методически ръководства.

Участва в редакционни колегии на Годишник на ФНОИ и на списание Специална педагогика и Логопедия. Рецензент е на 4 монографии и сборника.

Представен е отзив от Националната Асоциация на Ресурсните Учители за активна дейност като съорганизатор на конференция, участник и мотиватор на педагогически изследвания, участник в методическите обучения на нови ресурсни учител, обучител на повече от 200 ресурсни учители към организацията.

Видно, от приложените документи, доц. Неда Балканска има сериозна и отговорна преподавателска заетост, ангажираност с проектни и административни дейности по осигуряване и актуализиране на учебни програми и учебни планове.

4. Научна и научно-приложна дейност

Научната и научно-приложна дейност на доц. Балканска, изведена в самооценка, би могла да се прецизира в следните основни научни пространства в областта на специалната педагогика и приобщаващото образование:

- научно-практическият опит в областта на езиковото обучение и терапия при деца с увреден слух.

- инструменти за диагностика на езиковата, комуникативната и моторно-двигателната сфера (като част от цялостна Методика за оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици с множество увреждания).

- езиковите способности (в частност – граматическите категории) на глухите деца, на чиято база се разработва диагностичен пакет, който дава отговор на въпроса не само дали детето с увреден слух владее или не определена граматическа категория, но и в каква степен е овладяна тя.

- авторски методики за овладяване на конкретни езикови категории, които са апробирани в практиката и подложени на задълбочено изследване при ученици с увреден слух.

- четивната компетентност при деца с увреден слух и специално внимание се отделя на тези с кохлеарна имплантация. Изследванията в тази посока са твърде оскъдни, а същевременно децата с кохлеарна имплантация срещат сериозни трудности при формиране на способности за четене с разбиране. Наред с особеностите, които проявяват учениците със слухови нарушения (вкл. и тези с кохлеарна имплантация), се предлагат и практически стратегии за преодоляване на регистрираните трудности

- алтернативни методи за ограмотяване, съобразени със сензитивните периоди, според класификацията на Мария Монтесори, които се различават значително от подходите, прилагани в традиционната образователна система.

- модели за интегриране на децата с увреден слух.

- диференцирания подход в обучението с оглед приобщаването на всички деца в образователния процес. В тази посока се излага тезата за множествената интелигентност и стиловете на учене, които налагат познаване и съобразяване с индивидуалните особености на децата при поднасяне на учебното съдържание. Предлагат се различни форми и помощни средства, които осигуряват достъп до учебната информация за всяко дете.

- модели за приложение на мануалните средства (Жестов език и дактилна реч) в приобщаващата образователна среда.

- особеностите на различните групи студенти със специални образователни потребности, бариерите, които срещат в обучението и стратегии за тяхното преодоляване.

- модели за обучение на студентите със специални образователни потребности (като универсалния дизайн) в съчетание с адекватни за различните нарушения ресурси за дистанционно обучение

- ключовата роля на семейството за развитието, обучението и терапията на децата със специални образователни потребности. Задълбочено се анализира и описва значението на родителите в първите години от живота на детето- за цялостното му развитие и формирането на зряла, стабилна и свободна личност

- класификация на родителите на деца със специални образователни потребности, която да подпомогне специалистите при изграждането на партньорски отношения със семействата и включването им в терапевтичния процес и обучението

- нагласите на родителите на деца с кохлеарна имплантация. Реалистичните очаквания на родителите за ефекта след имплантацията са от важно значение за качеството на тяхното участие в постоперативната рехабилитация и като цяло- за резултата от терапевтичните дейности.

- отношението на родителите и специалистите към алтернативните средства за обучение и комуникация (Жестов език, Бебешки жестов език, дактилна реч, отчитане) при деца с увреден слух.

- учебници и учебни тетрадки по специалните предмети Развитие на речта (първи, втори и трети клас) и Произношение (първи клас), които са разработени на основата на практическия опит и създадените на тази база методики за езиково обучение.

- разработване на „Книги за учителя“ за съответните класове и предмети за ученици с увреден слух.

5. Научни приноси

Основните научно-изследователски интереси и научни постижения на доц. Неда Балканска във визираните научни пространства могат да се изведат в следните приносни модели:

- създаване на инструменти за диагностика и методика за езиково обучение при деца със специални образователни потребности (НТ1; НТ21; НТ3; НТ5; НТ9; НТ10; НТ13; НТ15; НТ18; НТ19; НТ20).

- изучаване на различни аспекти на ресурсното подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности и приобщаващото образование (НТ1;НТ2; НТ4; НТ5; НТ6; НТ11; НТ12).

- оптимизирането на образователната среда за студенти със специални образователни потребности във висшите учебни заведения (НТ7;НТ8).

- проучване и изследване на ранното въздействие и взаимодействието с родителите на деца със специални образователни потребности (НТ1; НТ2; НТ14; НТ17).

- разработване на методически ръководства, учебници и учебни помагала за училищната мрежа (специалните училища за ученици с увреден слух) (НТ22; НТ23; НТ24; НТ25; НТ26; НТ27; НТ28; НТ29; НТ30; НТ31).

6. Цитируемост

В приложените материали за конкурса, доц. д-р Неда Балканска прецизно е представила доказателствен материал относно цитирания на собствени публикации в научни разработки на други автори. Цитиранията обхващат продължителен период от време, като преобладаващите са от последните няколко години. Броят на отбелязаните цитирания е 64, но е напълно възможно да са повече. Цитиранията са предимно от колеги, работещи в областта на специално педагогическото познание и приобщаващото образование. Факт, който красноречиво говори за високата разпознаваемост на доц. Балканска и за популярността на нейната научна продукция в професионалната общност.

7. Критични забележки и препоръки

В публикациите на доц. Балканска има ясно открити иновативни и оригинални аспекти, свързани с приобщаващото образование на ученици със специални образователни потребности, и в частност на учениците с увреден слух, които могат да се разработват продължаващо с успешна научна теоретична и практическа приложимост.

8. Лични впечатления

Познавам доц. д-р Балканска като ценен и уважаван преподавател от студенти и от колеги, като прецизен и оригинален автор със самостоятелни монографии и с отделни разработени самостоятелно части и глави в съвместни издания на учебници и учебни помагала, като внимателен и коректен колега и специалист с висок имидж в специално-педагогическата гилдия. Била съм рецензент на нейни научни трудове и мога убедено да отбележа, че успява да интерпретира задълбочено, с научна вещина и с практическа насоченост проблемите на децата и учениците със специални образователни потребности в процеса на приобщаващото образование.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д-р Неда Балканска **отговарят на всички на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). Кандидатката в конкурса е представила **достатъчен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и след получаване на

академичната длъжност „доцент“. В работите на кандидатката има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Неда Балканска е несъмнена.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултета по науки за образованието и изкуствата към СУ „Св. Климент Охридски“ за избор на доц. д-р Неда Балканска на академичната длъжност „професор“ в СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

23.11.2020 г.

Изготвил становището:

(проф.дпн Дора Левтерова - Гаджалова)